

Lucie Josková, Jan Šafránek
Pěva Čouková, Pavel Pravda
Markéta Pravdová

Nová společnost s ručením omezeným

PRÁVO – ÚČETNICTVÍ – DANĚ

- › s. r. o. podle zákona o obchodních korporacích
- › rozdíly oproti předchozí právní úpravě
- › založení, vznik, zrušení, likvidace, zánik společnosti
- › jednatel společnosti, jeho kompetence a odpovědnost
- › práva a povinnosti společníků
- › vzor zakladatelské listiny společnosti

AKTUALIZOVANÉ
VYDÁNÍ

bnt
attorneys-at-law

OSWALD[®]
ÚČETNICTVÍ / MZDY / DANĚ / AUDIT

 **GRADA**[®]



Lucie Josková, Jan Šafránek
Pěva Čouková, Pavel Pravda
Markéta Pravdová

Nová **společnost s ručením omezeným**

PRÁVO – ÚČETNICTVÍ – DANĚ

AKTUALIZOVANÉ
VYDÁNÍ

Grada publishing



Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována ani šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Edice Právo pro praxi

**JUDr. Lucie Josková Ph.D. LL.M., Mgr. Jan Šafránek,
Ing. Pěva Čouková, Mgr. Pavel Pravda, Mgr. Ing. Markéta Pravdová**

**Nová společnost s ručením omezeným
Právo – účetnictví – daně**

aktualizované vydání

Vydala GRADA Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7 jako svou 6090. publikaci
Realizace obálky Vojtěch Kočí
Sazba Jan Šístek
Odpovědná redaktorka Ing. Michaela Průšová
Počet stran 232
Druhé vydání, Praha 2015
Vytiskla Tiskárna v Ráji, s. r. o., Pardubice

© GRADA Publishing, a.s., 2015

ISBN 978-80-271-9001-0 (ePub)
ISBN 978-80-271-9000-3 (pdf)
ISBN 978-80-247-5837-4 (print)

GRADA Publishing: tel.: 234 264 401, fax: 234 264 400, www.grada.cz

Obsah

I. Obecně o společnostech s ručením omezeným	9
1. Obchodní korporace	9
2. Charakteristické znaky společnosti s ručením omezeným	10
3. Právní úprava	12
a) Stav do 31. 12. 2013	12
b) Stav od 1. 1. 2014	12
4. Co se společnostmi, které vznikly do 31. 12. 2013?	15
a) Společnosti, které se podřídí nové úpravě	16
b) Společnosti, které se nepodřídí nové úpravě	17
c) Povinná úprava společenské smlouvy	19
d) Ujednání smluv o výkonu funkce a o odměně jednatele	20
5. Praktické využití	21
II. Založení a vznik společnosti, základní kapitál	23
1. Založení společnosti	23
a) Kdo může být společníkem?	23
b) Součinnost notáře	24
c) Zápis firmy po založení společnosti	24
d) Zapojení znalce	25
e) Jednání před vznikem společnosti	25
f) Vnesení a správa vkladů	26
g) Získání oprávnění k podnikání	27
h) Náklady spojené se vznikem společnosti	27
2. Vklad a základní kapitál	28
a) Vklad společníka do základního kapitálu	28
b) Peněžitý vklad a jeho splácení	28
c) Nepeněžitý vklad a jeho vnesení do společnosti	29
d) Vklady při zvyšování základního kapitálu	32
e) Základní kapitál	33
f) Zvyšování základního kapitálu	34
g) Snižování základního kapitálu	40
3. Účetnictví a daňové souvislosti vzniku společnosti	42
a) Zahajovací rozvaha	42
b) Účetní a daňové odpisování u nově vzniklé účetní jednotky	45
c) Odložená daň při vzniku společnosti	46
d) Daň z přidané hodnoty	46
4. Vznik společnosti	47
a) Návrh na zápis do obchodního rejstříku	47
b) Zápis notářem	48

Nová společnost s ručením omezeným

c) Lhůta pro podání návrhu	48
d) Přílohy	48
III. Společenská smlouva (zakladatelská listina)	51
1. Povinné náležitosti	51
a) Firma [§ 123 odst. 1 NOZ, § 146 odst. 1 písm. a) ZOK]	51
b) Sídlo (§ 123 odst. 1 NOZ)	52
c) Předmět podnikání / předmět činnosti [§ 123 odst. 1 NOZ, § 146 odst. 1 písm. b) ZOK]	52
d) Určení společníků [§ 146 odst. 1 písm. c) ZOK]	53
e) Určení druhů podílů [§ 146 odst. 1 písm. d) ZOK]	53
f) Výše vkladu [§ 146 odst. 1 písm. e) ZOK, § 146 odst. 2 písm. a) ZOK]	55
g) Výše základního kapitálu [§ 123 odst. 1 NOZ, § 146 odst. 1 písm. f) ZOK] ...	55
h) Jednatelé [§ 123 odst. 1 NOZ, § 146 odst. 1 písm. g) ZOK]	55
i) Správce vkladů [§ 146 odst. 2 písm. c) ZOK]	57
j) Údaje o nepeněžitém vkladu [§ 146 odst. 2 písm. d) ZOK]	57
2. Další možná ustanovení předvídaná zákonem	57
a) Změna společenské smlouvy (§ 147 odst. 1 ZOK)	57
b) Podíl na zisku (§ 161 ZOK)	58
c) Příplatková povinnost (§ 162 ZOK)	58
d) Určení postupu nakládání s uvolněným podílem (§ 214 ZOK)	59
e) Vypořádací podíl (§ 36 ZOK)	60
f) Podíl na likvidačním zůstatku (§ 37 ZOK)	61
g) Kmenový list (§ 137 ZOK)	62
h) Vyloučení rozhodování mimo valnou hromadu (per rollam) (§ 175 odst. 1 ZOK)	62
i) Zákaz rozdělení podílu (§ 43 ZOK)	62
j) Vyloučení přechodu podílu na dědice/právního nástupce (§ 42 ZOK)	62
k) Lhůta pro podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku (§ 9 ZOK)	63
l) Důvody pro zrušení společnosti soudem	63
3. Další možná ustanovení, která zákon nepředvídá	63
4. Změny společenské smlouvy	64
IV. Postavení společníků	67
1. Podíl	67
a) Kolik podílů má jeden společník?	67
b) Výše podílu	68
c) Různé druhy podílů	68
d) Kmenový list	69
e) Zastavení podílu	71
f) Ocenění podílu	71
2. Práva společníků	78
a) Právo na podíl na zisku, záloha na podíl na zisku	78
b) Právo na podíl na likvidačním zůstatku	85
c) Právo na informace	89

d) Právo účastnit se a hlasovat na valné hromadě	91
e) Společnická žaloba	96
f) Právo domáhat se neplatnosti usnesení valné hromady	97
3. Povinnosti společníků	101
a) Povinnost loajality společníka	102
b) Vkladová povinnost	102
c) Příplatková povinnost	104
d) Povinnost odevzdat kmenový list	105
e) Ručení společníků	105
f) Ručení společníků v postavení vlivné/ovládající osoby při úpadku společnosti	106
4. Seznam společníků	106
a) Význam seznamu společníků	107
b) Forma a způsob vedení	107
c) Údaje zapisované do seznamu společníků	107
V. Změna společníků	111
1. Převod podílu	111
a) Obecně k převodu podílu	111
b) Převod na jiného společníka	112
c) Převod na třetí osobu	114
d) Smlouva o převodu podílu	114
e) Převod kmenového listu	116
f) Daňové dopady převodu podílu – fyzická osoba	116
g) Daňové dopady převodu podílu – právnická osoba	117
2. Dohoda o ukončení účasti	118
3. Vystoupení společníka	118
4. Vyloučení společníka	120
5. Zrušení účasti společníka soudem	121
6. Dědění podílu	122
7. Zrušení účasti společníka v souvislosti s insolvenčním řízením	123
8. Zrušení účasti společníka v souvislosti s exekucí	123
9. Uvolněný podíl a nakládání s ním	124
a) Převoditelnost podílu není vyloučena ani omezena	124
b) Převoditelnost podílu je vyloučena/omezena, zvláštní úprava ve společenské smlouvě	125
10. Účetní a daňové dopady uvolněného podílu	127
VI. Orgány společnosti	131
1. Valná hromada	131
a) Působnost valné hromady	131
b) Svolání valné hromady	148
c) Průběh valné hromady	155
d) Zápis z jednání valné hromady	159
e) Rozhodování mimo jednání valné hromady – rozhodování per rollam	161
2. Jednatel	164

Nová společnost s ručením omezeným

a) Postavení jednatele	164
b) Předpoklady pro výkon funkce jednatele	166
c) Vznik a zánik funkce	173
d) Kompetence, obchodní vedení a jiné povinnosti jednatele	178
e) Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku	183
f) Odpovědnost, smlouva o vypořádání újmy	185
g) Vydání prospěchu a ručení jednatele v případě úpadku	187
h) Pravidla střetu zájmů, zákaz konkurence	188
i) Smlouva o výkonu funkce a odměňování jednatele	190
j) Souběh funkcí	192
k) Daně a pojištění	193
3. Ostatní orgány	195
a) Dozorčí rada	195
b) Výbor pro audit	197
c) Další orgány	197
VII. Zrušení, likvidace a zánik společnosti	199
1. Zrušení	199
a) Dobrovolné zrušení	199
b) Nedobrovolné zrušení	200
c) Uplynutí doby	202
d) Dosažením účelu	202
2. Likvidace	202
a) Obecně k likvidaci	202
b) Kdy k likvidaci nedochází?	203
c) Vstup do likvidace	203
d) Likvidátor	204
e) Postup likvidace	209
f) Věřitelé společnosti v likvidaci	218
g) Likvidace společnosti s nedostatkem majetku	219
3. Zánik	220
Přehled zkratk	223
Vzor – Zakladatelská listina společnosti	225

I. Obecně o společnosti s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je jednou z možných právních forem, které lze využít pro podnikání v České republice. Jedná se o obchodní korporaci – obchodní společnost, která je řazena mezi společnosti kapitálové. Její základní výhodou je omezené ručení společníků za dluhy společnosti a flexibilní úprava, která společníkům umožňuje vytvořit společnost podle svých potřeb.

1. Obchodní korporace

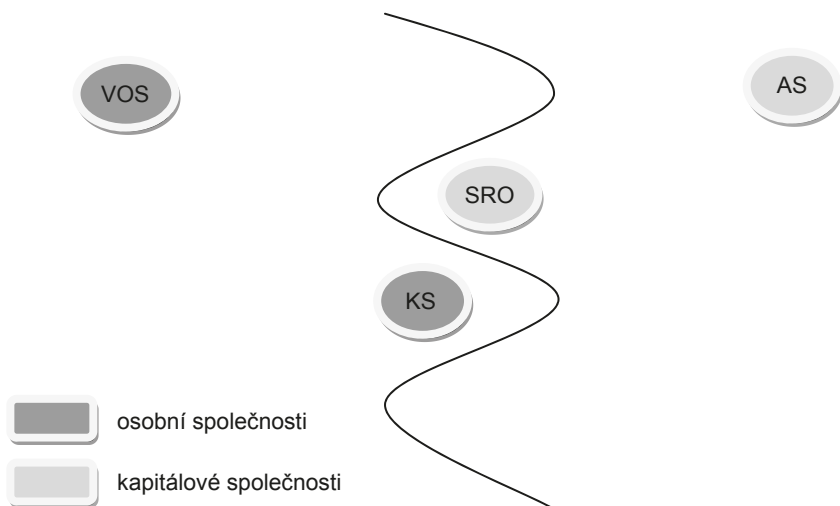
Korporace je právnická osoba, která je tvořena společenstvím osob (§ 210 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, dále též jen „NOZ“). Zákon o obchodních korporacích (zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, dále též jen „ZOK“) zavádí nový pojem – **obchodní korporace**, kterými rozumí obchodní společnosti a družstva (§ 1 odst. 1 ZOK).

Obchodními společnostmi (dále hovoříme jen o společnostech) jsou veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení.

U společnostmi dále zákon o obchodních korporacích rozlišuje mezi **společnostmi osobními a kapitálovými**. Rozhodující pro toto rozlišení je přitom (podle teorie) skutečnost, zda je v popředí zájmu osobní účast (odborné schopnosti, vlastnosti apod. společníka) nebo kapitálová účast (tj. vklad) společníků; pro kapitálové společnosti je typické omezené ručení společníků za dluhy společnosti. Mezi osobní společnosti zákon řadí veřejnou obchodní společnost a komanditní společnost a mezi společnosti kapitálové společnost s ručením omezeným a akciovou společnost (§ 1 odst. 2 ZOK). Ve skutečnosti je toto dělení umělé, neboť i u osobních společnostmi (zejména komanditní společnosti) je významný vklad společníka (srov. vklad komanditisty u komanditní společnosti) a u kapitálových společnostmi (zejména společnost s ručením omezeným) osobní kvality společníků. Tuto skutečnost zachycuje schéma na následující straně.

Za společnosti jsou považovány i tzv. **nadnárodní formy** – evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení. Jedná se o společnosti, které primárně reguluje evropské právo [evropské nařízení č. 2157/2001, o statutu evropské společnosti (SE), respektive evropské

Nová společnost s ručením omezeným



nařízení č. 2137/85, o zřízení Evropského hospodářského zájmového sdružení (EHZS)], a jež tak znají všechny členské státy EU.

Družstvem se podle zákona o obchodních korporacích rozumí družstvo a evropská družstevní společnost (jedná se o nadnárodní formu družstva, pro kterou se primárně použije evropské nařízení č. 1435/2003, o statutu evropské družstevní společnosti). Ač mají družstva některé společné znaky s obchodními společnostmi (vytvářejí například základní kapitál), v řadě aspektů se liší (typická je otevřenost družstva, tj. možnost nabývat a pozbývat členství bez nutnosti měnit stanovy, či účel, kterým je primárně podpora svých členů) a tvoří tak vedle společností zvláštní skupinu obchodních korporací.

2. Charakteristické znaky společnosti s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je tradičně řazena mezi kapitálové společnosti (viz také výslovně § 1 odst. 2 ZOK). To znamená, že v popředí zájmu je vklad společníka, nikoliv jeho osobní kvality. V praxi ovšem osobnost společníka často hraje značnou roli (a s tím počítá i zákon o obchodních korporacích, který například umožňuje omezení převodu podílu nebo přípouští, aby společenská smlouva uložila společníkovi určitou povinnost ve vztahu ke společnosti, například povinnost pro společnost pracovat za využití svých osobnostních, odborných kvalit atd.) a společnost s ručením omezeným se tak v některých aspektech přibližuje společností osobním.

Typickými znaky společnosti s ručením omezeným jsou:

- **Omezené ručení společníků** – Společníci ručí za dluhy společnosti pouze v rozsahu, v jakém nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění (§ 132 odst. 1 ZOK). Jakmile tedy všichni společníci splatí svůj vklad a toto úplné splacení všech vkladů je zapsáno do obchodního rejstříku, za dluhy společnosti nikterak neručí. Výjimkou je případné ručení společníků jako vlivných osob v případě, že společnost není v důsledku ovlivnění schopna dluhy plnit (§ 71 odst. 3 ZOK), a možné ručení společníka – vlivné osoby při úpadku společnosti (§ 68 ve spojení s § 76 odst. 3 ZOK), popř. ručení společníka fakticky vykonávajícího funkci statutárního orgánu (tzv. *shadow director*, § 68 ve spojení s § 69 odst. 2 ZOK). Pokud ovšem některý ze společníků vklad nesplatil nebo správný rozsah splacení vkladu není zapsán do obchodního rejstříku a věřitel se nemůže domoci plnění svého dluhu na společnosti, může požadovat plnění po kterémkoliv ze společníků (byť by daný společník svůj vklad již splatil). Podmínkou pro řádné uplatnění plnění po společníkovi je skutečnost, že věřitel nejdříve neúspěšně písemně vyzval společnost k plnění (výjimkou jsou případy, kdy věřitel nemůže výzvu uskutečnit nebo je nepochybné, že dlužník dluh nesplní, § 2021 odst. 1 NOZ). Rozsah je omezen výší nesplněných vkladů všech společníků, přičemž rozhodující je zápis v obchodním rejstříku v okamžiku dojití výzvy k plnění společníkovi.

X Obchodní zákoník neupravoval jednoznačně okamžik, ke kterému se určovala výše ručení. Podle § 105 odst. 1 ObchZ ručili společníci za závazky společnosti, dokud nebylo zapsáno splacení vkladů do obchodního rejstříku (chyběla tedy vazba na doručení výzvy společníkovi).

- **Základní kapitál** – Tradiční (a podle zřejmě převažujícího názoru již překonaná) funkce základního kapitálu jako „jistoty“ pro věřitele, která má kompenzovat omezené ručení společníků, je v zákoně o obchodních korporacích zásadně oslabena. Podle § 142 odst. 1 ZOK může vklad – a u jednočlenné společnosti tedy i základní kapitál – odpovídat 1 Kč. Přesto společnost s ručením omezeným i nadále základní kapitál povinně vytváří [§ 146 odst. 1 písm. f) ZOK]. Jeho minimální výše však může odpovídat počtu společníků vynásobených jednou korunou. K základnímu kapitálu více viz část druhá. Tato právní úprava reaguje na omezený význam základního kapitálu v praxi, kdy je základní kapitál často pouze „účetní položkou“, která reálně není „kryta“ penězi (jiným majetkem) a která tak věřitelům společností nic negarantuje.

X Obchodní zákoník stanovil minimální základní kapitál ve výši 200 000 Kč (§ 108 odst. 1 ObchZ) a minimální vklad každého společníka ve výši 20 000 Kč (§ 109 odst. 1 ObchZ).

Nová společnost s ručením omezeným

- **Flexibilita a relativní jednoduchost úpravy** – Zákon přenechává společníkům značné možnosti při formování konkrétního uspořádání společnosti. To je zřejmě například z ustanovení o společenské smlouvě. Úprava je přitom ve srovnání s úpravou akciové společnosti jednodušší a méně přísná.

Tato flexibilita a relativní jednoduchost však zároveň představuje značné nebezpečí pro společníky, kteří se spolehnou na zákonnou úpravu a nebudou věnovat dostatečnou pozornost úpravě práv a povinností společníků ve společenské smlouvě. Nová právní úprava je totiž v mnoha ohledech zcela odlišná od úpravy obsažené v obchodním zákoníku, což může vést k mnoha „nepříjemným překvapením“ pro společníky. Příkladem může být ustanovení o převodu podílu. Podle obchodního zákoníku mohl společník společnosti s ručením omezeným převést svůj obchodní podíl na jiného společníka pouze se souhlasem valné hromady (společenská smlouva mohla stanovit něco jiného, § 115 odst. 1 ObchZ). Podle zákona o obchodních korporacích platí, že každý společník může svůj podíl převést na jiného společníka bez dalšího (§ 207 odst. 1 ZOK). Souhlasu valné hromady tedy není potřeba (také v tomto případě je samozřejmě možné společenskou smlouvu změnit).

X Obchodní zákoník počítal s aplikací řady ustanovení určených pro akciové společnosti i na společnost s ručením omezeným, byť to nebylo vždy nutné. Zákon o obchodních korporacích od toho ve značném rozsahu upouští. Na druhou stranu, právní úprava společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti se v zákoně o obchodních korporacích významným způsobem přiblížily, když u společnosti s ručením omezeným zákon připouští instituty dosud známé jen z akciového práva (například možnost inkorporovat podíl do cenného papíru – kmenového listu).

3. Právní úprava

a) Stav do 31. 12. 2013

Do 31. 12. 2013 byla společnost s ručením omezeným upravena v **obchodním zákoníku** (zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, též jen „ObchZ“). Nevýhodou úpravy byla zejména aplikovatelnost části ustanovení určených pro akciové společnosti i na tuto právní formu (například § 196a ObchZ upravující pravidla vnitřního obchodování).

b) Stav od 1. 1. 2014

Společnost s ručením omezeným je nyní upravena v **zákoně o obchodních korporacích**. Část relevantní úpravy nicméně nalezneme také v **novém občanském zákoníku**, který ob-

sahuje obecnou úpravu právnických osob. Nová úprava společnosti s ručením omezeným tak bude mít čtyři vrstvy:

1.	NOZ	Právnické osoby – Obecná ustanovení (§ 118–209)	Např. firma, jednání s péčí řádného hospodáře, zrušení a likvidace
2.	NOZ	Právnické osoby – Korporace – Obecně o korporacích (§ 210–213)	Např. povinnost loajality
3.	NOZ	Právnické osoby – Korporace – Spolek (§ 214–302)	Podle § 3 odst. 1 ZOK se ustanovení NOZ o spolcích použijí, jen stanoví-li tak ZOK výslovně. Jedná se zejména o úpravu vyloučení společníka v prodlení, neplatnost usnesení valné hromady a právo na přiměřené zadostiučinění.
4.	ZOK	Obchodní korporace – Obecná ustanovení (§ 1–94), Společnost s ručením omezeným (§ 132–242)	

Nevýhodou nastíněné koncepce právní úpravy je skutečnost, že není soustředěna do jednoho právního předpisu, ale do dvou zákonů, které navíc na sebe vzájemně odkazují, a to někdy i opakovaně. To může ve svém důsledku způsobovat určitou nepřehlednost pro čtenáře a uživatele.

Je-li problematika upravena jak v novém občanském zákoníku, tak v zákoně o obchodních korporacích, platí, že **speciální úprava** (tj. ustanovení zákona o obchodních korporacích o společnosti s ručením omezeným, popřípadě obecná ustanovení zákona o obchodních korporacích vztahující se na všechny obchodní korporace) **má přednost před úpravou obecnou** (obsaženou v novém občanském zákoníku). Je nicméně třeba uvést, že v některých případech je obtížné rozhodnout, která z paralelních úprav má postavení úpravy speciální a má tedy při aplikaci přednost.

Níže uvádíme přehled ustanovení zákona o obchodních korporacích a nového občanského zákoníku, kde je **zejména upravena uvedená problematika**:

Problematika	Právní úprava ZOK/NOZ	Poznámky
Založení a vznik společnosti	§ 122–126 NOZ § 8–10 ZOK § 146–148 ZOK	Společnost se i nadále zakládá právním jednáním ve formě notářského zápisu a vzniká zápisem do obchodního rejstříku.

Nová společnost s ručením omezeným

Problematika	Právní úprava ZOK/NOZ	Poznámky
Jednání společnosti před zápisem do obchodního rejstříku	§ 127 NOZ	Jednat za společnost lze ještě před jejím vznikem.
Neplatnost společnosti	§ 128–131 NOZ § 92 ZOK	Po vzniku společnosti nelze určit, že nevznikla, ale zásadní vady při zakládání mohou způsobit její neplatnost. Po prohlášení za neplatnou vstupuje společnost do likvidace.
Vklad, základní kapitál	§ 15–30 ZOK § 142–145 ZOK	Společnost vytváří i nadále povinně základní kapitál, byť jeho minimální výše není stanovena.
Podíl (vč. podílu na zisku a podílu na likvidačním zůstatku)	§ 31–43 ZOK § 133 ZOK § 135–138 ZOK	Účast společníka ve společnosti je označena jako podíl.
Firma	§ 132–135 NOZ § 423–428 NOZ § 132 odst. 2 ZOK	Firma je jméno, pod kterým je podnikatel zapsán v obchodním rejstříku. Její součástí je dodatek o právní formě společnosti (například „s. r. o.“).
Sídlo	§ 136–137 NOZ § 429 NOZ	Sídlo je místem, kde veřejnost může se společností vstupovat v kontakt.
Jednatel	§ 151–165 NOZ § 5 ZOK § 44 odst. 3, 5 ZOK § 46–47 ZOK § 51–57 ZOK § 59–69 ZOK § 194–199 ZOK	Statutárním orgánem společnosti je jeden nebo více jednatelů. Jednatel zastupuje společnost, zajišťuje obchodní vedení a vykonává i zbytkovou působnost (tj. vše, co nespadá do působnosti valné hromady nebo jiného orgánu společnosti).
Valná hromada	§ 44 odst. 1 ZOK § 45 ZOK § 48 ZOK § 167–193 ZOK § 245, 258–261 NOZ	Nejvyšším orgánem společnosti je valná hromada, která rozhoduje o klíčových otázkách. Jejimi členy jsou všichni společníci.
Dozorčí rada	§ 201 ZOK	Dozorčí rada se zřizuje dobrovolně. Jejím hlavním úkolem (je-li zřízena) je kontrola činnosti jednatelů.

Problematika	Právní úprava ZOK/NOZ	Poznámky
Postavení společníka	§ 212 NOZ § 150–166 ZOK	Základní povinností společníka je povinnost loajality. Další povinností je vkladová povinnost, případně povinnosti vymezené společenskou smlouvou. Mezi klíčová práva patří právo na podíl na zisku a právo účastnit se valné hromady a hlasovat na ní.
Změny výše základního kapitálu	§ 216–240 ZOK	Základní kapitál společnosti lze zvýšit či snížit jen přesně definovaným postupem.
Zrušení a likvidace společnosti	§ 168–173 NOZ § 187–209 NOZ § 93–94 ZOK § 241–242 ZOK	Zánik společnosti je dvoufázový – nejdříve dochází k zrušení a teprve výmazem z obchodního rejstříku společnost zaniká. Mezi zrušením a zánikem pravidelně dochází k likvidaci (zpeněžení majetku a vyrovnání dluhů společnosti).
Jednočlenná společnost	§ 11–14 ZOK	Společnost může založit i jen jediný společník, popřípadě mohou být všechny podíly postupně soustředěny v rukou jediného společníka.
Koncernové právo	§ 71–91 ZOK	Koncernové právo řeší důsledky jednorázového i trvalého ovlivňování společnosti k jejímu neprospěchu.

Nová úprava – tedy nový občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích – se bez dalšího použije **pouze na společnosti, které vznikly (tj. byly zapsány do obchodního rejstříku) po 1. 1. 2014**. Společnosti vzniklé do 31. 12. 2013 si budou moci zvolit, zda se podřídí nové úpravě jako celku, nebo se i nadále řídit také obchodním zákoníkem (viz níže bod 4).

4. Co se společnostmi, které vznikly do 31. 12. 2013?

Vztah nové (nový občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích) a původní (obchodní zákoník) úpravy řeší **přechodná ustanovení**, která jsou obsažena v závěru obou předpisů (ke společnostem se vztahují zejména ustanovení § 3041 a § 3042 NOZ a § 775 a § 777 ZOK).

Nová společnost s ručením omezeným

Jejich smyslem je určit pravidla pro použití nových předpisů na právní vztahy vzniklé za účinnosti předpisů původních (zejména obchodního zákoníku). Přejícná ustanovení nového občanského zákoníku i zákona o obchodních korporacích jsou nicméně velmi nepřehledná a zčásti si navzájem odporují. To vyvolává řadu nejasností (viz dále).

Společnosti, které vznikly do 31. 12. 2013, mají dvě možnosti. Buď se cíleně podřídí nové úpravě a nadále se budou řídit pouze zákonem o obchodních korporacích a novým občanským zákoníkem, anebo se nepodřídí a bude pro ně – zjednodušeně řečeno – platit zčásti obchodní zákoník a zčásti nová úprava.

Ať již se společnost rozhodla nové právní úpravě podřídít či nikoliv, byla povinná **do 1. 7. 2014 upravit svou společenskou smlouvu** tak, aby vyhovovala ustanovením nové právní úpravy, od kterých se nelze odchýlit (taková ustanovení jsou označována jako kogentní či donucující, § 777 odst. 2 ZOK).

a) Společnosti, které se podřídí nové úpravě

Pokud se chce společnost podřídít zákonu o obchodních korporacích (a zároveň i novému občanskému zákoníku) jako celku, musí tak učinit **změnou společenské smlouvy** a údaj o této skutečnosti zapsat do obchodního rejstříku. Jedná-li se o společnost s jediným společníkem, musí být změněna zakladatelská listina, a to ve formě notářského zápisu (Vrchní soud v Praze, sp. zn. 7 Cmo 411/2014). Od okamžiku, kdy bude zápis o podřízení se zákonu o obchodních korporacích zveřejněn v obchodním rejstříku, bude se společnost řídit výlučně zákonem o obchodních korporacích (a novým občanským zákoníkem, § 777 odst. 5 ZOK).

Změnu společenské smlouvy je možné formulovat například takto:

→ Společnost Alfa s. r. o. se v souladu s § 777 odst. 5 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) podřizuje tomuto zákonu jako celku.

Nové právní úpravě je **možné se podřídít do 1. 1. 2016**. Zůstává přitom sporné, jak bude toto časové omezení vykládáno. Částečně je zastáván názor, že bránit společností vyjasnit své právní poměry není možné a volba nového práva bude možná i po uplynutí uvedeného data. Objevuje se ale i tvrzení, že společnosti, které lhůtu nevyužijí, budou „odsouzeny“ nadále setrvat v režimu, kdy se zčásti řídí novou právní úpravou a zčásti obchodním zákoníkem.

Zásadní **výhodou** podřízení se nové úpravě je jistota, jaká zákonná ustanovení budou pro společnost platit.

Podřízení se s sebou ovšem nese i **nevýhody**. Společníci se vystavují riziku, že se zásadně změní jejich postavení. Nová právní úprava totiž některá pravidla obchodního zákoníku obrací. Pokud proto společníci vycházeli z toho, že se uplatní zákonná úprava a dotčenou problematiku neupravili přímo ve společenské smlouvě, mohou být nemile překvapeni změnou svých práv a povinností.

Příklad

Podle obchodního zákoníku mohl společník společnosti s ručením omezeným převést svůj obchodní podíl na jiného společníka pouze se souhlasem valné hromady (společenská smlouva mohla stanovit něco jiného, § 115 odst. 1 ObchZ). Společníci byli s takovou úpravou spokojeni a společenská smlouva žádné zvláštní ustanovení v tomto směru neobsahuje. Pokud se společnost podřídí zákonu o obchodních korporacích, potom bude platit, že každý společník může svůj podíl převést na jiného společníka bez dalšího (§ 207 odst. 1 ZOK). Souhlasu valné hromady tedy nebude potřeba (také v tomto případě je samozřejmě možné společenskou smlouvu změnit).

Navíc i nadále budou platit ustanovení společenské smlouvy (pokud nejsou v rozporu s ustanoveními zákona o obchodních korporacích či nového občanského zákoníku, od kterých se nelze odchýlit).

Příklad

Společnost s ručením omezeným má ve společenské smlouvě ustanovení o tom, že vytváří rezervní fond a pravidla pro jeho tvorbu. Ačkoliv podle nové úpravy zásadně není rezervní fond třeba vytvářet, společnost bude povinna respektovat úpravu ve společenské smlouvě a fond i nadále doplňovat (společenskou smlouvu je samozřejmě možno změnit).

b) Společnosti, které se nepodřídí nové úpravě

Společnost se nové úpravě podřídít nemusí. Přesto i pro ni bude platit **převážně nová úprava**; ustanovení obchodního zákoníku mohou být rozhodná pouze pro práva a povinnosti společníků. Nové úpravě se tak nelze vyhnout.

Podle přechodných ustanovení se na společnosti, které vznikly ještě před 1. 1. 2014, vždy **použijí donucující (kogentní) ustanovení nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích**. Z nové právní úpravy ovšem jednoznačně nevyplývá, která ustanovení nových předpisů lze považovat za kogentní a která nikoliv, a ani právní teorie v tomto směru nenabízí uspokojivé řešení. Příkladem kogentních ustanovení je (a to je nesporné) úprava vzniku a zániku společnosti (včetně likvidace), struktury a působnosti jejích orgánů či otázky jednání za společnost. Mezi kogentní ustanovení dále patří i otázky rozhodování valné hromady. Z tohoto důvodu platí i pro společnosti, které se nové právní úpravě nepodřídily, možnost rozhodovat mimo zasedání valné hromady (per rollam) podle nové úpravy (tj. bez nutnosti pořizovat o rozhodování notářský zápis tam, kde se jinak vyžaduje), pokud rozhodování per rollam společenská smlouva výslovně nevylučuje (Vrchní soud v Praze, sp. zn. 7 Cmo 455/2014).

Dále bude mít pro společnost velký význam **společenská smlouva** a pravidla tam uvedená. Předpokladem použití takových pravidel je, že neodporují kogentním ustanovením zákona o obchodních korporacích (nového občanského zákoníku). Není však jasné, zda ustanovení

Nová společnost s ručením omezeným

společenské smlouvy musí vyhovovat taktéž kogentním ustanovením obchodního zákoníku. Pokud se totiž přikloníme k závěru, že ustanovení společenských smluv nemusí respektovat kogentní ustanovení obchodního zákoníku (a tedy obchodní zákoník jako takový, protože od dispozitivních ustanovení se lze samozřejmě ve společenské smlouvě či stanovách odchýlit), potom umožníme, aby společníci změnou svých společenských smluv „vyzobávali“ výhody nové právní úpravy, aniž by se zároveň byli nuceni této úpravě jako celku podřídit. Domníváme se, že takový postup není možný.

Příklad

Obchodní zákoník nepřipouštěl, aby obchodní podíly společnosti s ručením omezeným byly vtěleny do cenného papíru (§ 61 odst. 1 ZOK). Toto ustanovení lze bezesporu považovat za kogentní. Zákon o obchodních korporacích naproti tomu umožňuje, aby společenská smlouva určila, že podíl společníka je představován cenným papírem – kmenovým listem (§ 137 ZOK). Může společnost, která vznikla do 31. 12. 2013 a nepodřídila se nové úpravě, kmenové listy vydat?

Součástí společenských smluv se automaticky stanou dosavadní ustanovení obchodního zákoníku (všechna, tj. bez rozlišení na kogentní a dispozitivní), která upravovala práva a povinnosti společníků (§ 777 odst. 4 ZOK). Společnost se tedy neřídí obchodním zákoníkem jako takovým (ten už byl zrušen), ale společenskou smlouvou, jejíž součástí se stala vybraná ustanovení obchodního zákoníku. Začlenění pravidel obchodního zákoníku do společenské smlouvy je omezeno ve dvou směrech. Předně se nesmí jednat o ustanovení odporující kogentním pravidlům nové úpravy. Krom toho se může jednat pouze o ustanovení upravující práva a povinnosti společníků. Přitom panují značné pochybnosti o tom, co mezi práva a povinnosti společníků spadá a co už nikoliv. Je nesporné, že mezi práva společníka spadají práva majetková (zejména právo na podíl na zisku, právo na podíl na likvidačním zůstatku). Pochybnosti naopak panují u práv podílet se na řízení společnosti (zejména právo na informace, právo účastnit se valné hromady či právo hlasovat). Pod práva společníka je dále zahrnováno oprávnění převést podíl. Stejně tak tam bude patřit základní povinnost společníka – povinnost splatit vklad. V literatuře se nicméně objevily pochybnosti, zda by se tento výčet neměl rozšířit o ustanovení upravující postupy, které do práv a povinností společníků (nepřímo) zasahují – příkladem může být problematika působnosti valné hromady a výkonu akcionářských práv na ní. Krom toho je třeba poukázat na skutečnost, že ustanovení obchodního zákoníku (který byl zrušen) upravující práva a povinnosti společníků by zřejmě (názory se liší) měla být zapracována do společenské smlouvy; úplné a aktuální znění společenské smlouvy musí být uloženo do sbírky listin (§ 197 ZOK).

Taktéž u řady **dalších otázek** není jednoznačné, jakou úpravou se budou řídit. S ohledem na zásadu, že se zákonem o obchodních korporacích řídí práva a povinnosti vzniklé ode

dne jeho účinnosti (§ 775 ZOK), se domníváme, že to zpravidla bude zákon o obchodních korporacích (a nový občanský zákoník).

Příklad

Společnosti byly do 31. 12. 2013 povinny při převodu (nabytí) majetku přesahujícího desetinu základního kapitálu na spřízněnou osobu stanovit hodnotu majetku na základě posudku znalce (§ 196a odst. 3 ve spojení s § 135 odst. 2 ObchZ). Zákon o obchodních korporacích obdobné ustanovení neobsahuje. Budeme-li vycházet z toho, že se použije nová právní úprava, není takový převod na (ze) společnost s ručením omezeným podroben omezením.

S ohledem na výše uvedené lze jednoznačně **doporučit, aby se společnosti podřídily** právní úpravě obsažené v zákoně o obchodních korporacích jako celku (a – byť tak zákon nestanoví – tím i novému občanskému zákoníku). S nečinností v tomto směru je spojeno mnoho nejasností a rizik.

Závěrem je třeba upozornit, že taktéž společnosti, které se nové úpravě nepodřídí, musí přizpůsobit své společenské smlouvy kogentním ustanovením nové právní úpravy.

c) Povinná úprava společenské smlouvy

Společnosti (bez ohledu na to, zda se nové právní úpravě podřídí či nikoliv) byly povinny **do 1. 7. 2014** své společenské smlouvy upravit tak, aby odpovídaly kogentním ustanovením zákona o obchodních korporacích a nového občanského zákoníku a tyto dokumenty doručit do sbírky listin. Byť lhůta uplynula, ne všechny společnosti zákonné povinnosti vyhověly. Pro přehlednost uvádíme, že nutné byly zejména následující změny.

V prvé řadě bylo nutné společenskou smlouvu **doplnit o povinné náležitosti** dle zákona o obchodních korporacích. Zákon o obchodních korporacích požaduje (na rozdíl od zrušeného obchodního zákoníku), aby součástí společenské smlouvy byly i následující skutečnosti (§ 146 odst. 1 ZOK, § 123 NOZ):

- **Určení počtu jednatelů** [§ 146 odst. 1 písm. g) ZOK] – Pokud společenská smlouva počet jednatelů neobsahuje, je třeba společenskou smlouvu o tento údaj doplnit. Údaj o počtu jednatelů obchodní zákoník nepožadoval, judikatura (Vrchní soud v Praze, sp. zn. 7 Cmo 530/2008) nicméně dovodila, že není-li ve společenské smlouvě určen počet jednatelů, je dán tento počet počtem prvních jednatelů [jejichž jména se ve společenské smlouvě uvádí, § 110 odst. 1 písm. e) ObchZ], a proto byl do společenských smluv řadou společností tento údaj doplněn.
- **Určení druhů podílů každého společníka a práv a povinností s nimi spojených** – Tento údaj je potřebný pouze v případě, dovoluje-li společenská smlouva vznik různých druhů podílů [§ 146 odst. 1 písm. d) ZOK]. Pokud tedy po nabytí účinnosti zákona o obchodních korporacích změna společenské smlouvy neumožnila různé druhy podílů, do společenské